

Wonen, Wijken en Integratie
Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

> Retouradres Postbus 30941 2500 GX Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Aandachtsgroepen,
Betaalbaarheid en
Corporaties

Rijnstraat 8
Postbus 30941
2500 GX Den Haag
www.vrom.nl

Kenmerk
WWI/ABC2010000654

Uw kenmerk
2010Z00367

Datum 8 februari 2010
Betreft Kamervragen Van der Burg (VVD)

Geachte Voorzitter,

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de vragen van het lid Van der Burg (VVD) aan de ministers voor Wonen, Wijken en Integratie, van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over asbest in de ss Rotterdam (Ingezonden 12 januari 2010)
Deze antwoorden zijn mede namens de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van de serie rapportages van RTV Rijnmond van 5 t/m 8 januari 2010 en van het artikel "Kamervragen over asbest ss Rotterdam"? ¹

Antwoord
Ja

Vraag 2

Kan de minister voor Wonen, Wijken en Integratie uiteenzetten welke beweegredenen de directie en voormalig raad van commissarissen van woningcorporatie Woonbron hebben gehad om – ondanks het negatieve verkoopadvies van eigenaar Havenbedrijf Rotterdam vanwege de grote asbestproblematiek– de ss Rotterdam aan te kopen in 2005? Zijn gegeven dit advies, dat nu in de openbaarheid is gekomen, de toezichthouder en de ambtenaren van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie wel adequaat en juist voorgelicht door de directie en raad van commissarissen van Woonbron? Zo ja, waarop baseert u dat, onder meer ten aanzien van de realiteit van de hoogte van de te investeren bedragen door woningcorporatie Woonbron en de te lopen risico's ten tijde van het project? Zo nee, worden hier nog consequenties aan verbonden? Zo ja, welke?

¹ Website RTV Rijnmond, 7 januari 2010

Antwoord

De ss Rotterdam is op 30 juni 2005 door Woonbron aangekocht. Na aankoop heeft een uitgebreide asbestinventarisatie plaats gevonden evenals een technisch onderzoek. De directie en voormalige raad van commissarissen verwachtten een positieve businesscase voor de ss Rotterdam.

Naar de toedracht van de aankoop en renovatie van de ss Rotterdam is door Deloitte Forensic & Dispute Services in 2007/2008 (forensisch) onderzoek gedaan, waarover uw Kamer uitgebreid geïnformeerd is (Kamerstuk 2008-2009, 29453, nr. 86). Aanleiding voor dit onderzoek was onder meer twijfels over de realiteit van de kostenramingen, mede in verband met de asbestproblematiek. Een eventueel negatief verkoopadvies van het Havenbedrijf biedt hieromtrent geen nieuwe inzichten.

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Aandachtsgroepen,
Betaalbaarheid en
Corporaties

Datum
8 februari 2010

Kenmerk
WWI/ABC2010000654

Vraag 3

Kan de minister voor Wonen, Wijken en Integratie uiteenzetten of woningcorporatie Woonbron als eigenaar van het schip door de mensen die in Gibraltar zonder bescherming op het schip hebben gewerkt aansprakelijk gesteld kan worden, hoewel woningcorporatie Woonbron toen geen eigenaar was?

Antwoord

Woonbron kan niet aansprakelijk worden gehouden voor de mogelijke gevolgen van een asbestsanering, die plaatsvond op een moment waarop Woonbron noch eigenaar van het schip noch opdrachtgever van die sanering was.

Tijdens een eerste verkennend onderzoek in het kader van de voorgenomen bieding op het schip, werd duidelijk dat de asbestsituatie aan boord van het schip vroeg om maatregelen ter voorkoming van blootstelling van mensen aan asbest. Woonbron heeft toen direct alle maatregelen getroffen om blootstelling aan asbest te voorkomen.

Vraag 4

Is er vanaf het moment dat woningcorporatie Woonbron (mede)eigenaar is geworden van de ss Rotterdam, door werknemers, stagiaires etc. op een veilige wijze met asbest gewerkt? Zijn er bijvoorbeeld op locatie tijdens de werkzaamheden in Rotterdam, waaronder naar verluidt ook nog gewerkt is aan de asbestsanering c.q. het afdichten ervan, regelmatig metingen en controles door de Arbeidsinspectie of andere verantwoordelijke instanties uitgevoerd? Zo ja, op welke momenten en wat waren de resultaten? Zo nee, hoe kan dit gebeuren bij zo'n groot project waar bekend was dat er asbest in het schip aanwezig was?

Antwoord

Toen de ss Rotterdam nog als schip te boek stond zijn er asbestsaneringen gedaan in Spanje en Duitsland. Deze saneringen zijn gedaan conform de wetgeving van beide landen. Omdat bekend was dat de ss Rotterdam uiteindelijk afgemeerd zou worden in Rotterdam heeft de VROM-Inspectie de asbestsanering in Duitsland nauwlettend gevolgd door met regelmaat ter plaatse, samen met de Duitse autoriteiten, de werkzaamheden te inspecteren.

Nadat het schip in augustus 2008 werd afgemeerd in Rotterdam is op 21 augustus 2008 door de gemeente een sloopvergunning verleend voor het verwijderen van asbesthoudend materiaal.

De sloopvergunning is verleend op basis van een asbestinventarisatierapport (voor het gehele schip), opgesteld door een gecertificeerd bedrijf. Ook de werkzaamheden zijn uitgevoerd door een gecertificeerde asbestsaneerder. De werkzaamheden zijn gecontroleerd door SEARCH, een onafhankelijk geaccrediteerd laboratorium. Er zijn periodiek en met een hoge frequentie metingen verricht aan boord van het schip vanaf het moment dat Woonbron eigenaar werd. Als een ruimte vrij gegeven kon worden, dat wil zeggen asbestvrij of asbestveilig was, dan werd daar door SEARCH na de meting een certificaat voor verstrekt. Op dit moment beschikt het schip over meer dan 200 certificaten waaruit blijkt dat het geheel asbest veilig is.

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Aandachtsgroepen,
Betaalbaarheid en
Corporaties

Datum
8 februari 2010

Kenmerk
WWI/ABC2010000654

Naar aanleiding van de bouwkundige oplevering van het schip in november/december 2009 is op 180 plaatsen op het schip een luchtmeting uitgevoerd door SEARCH. Bij deze metingen is geen asbest aangetroffen.

De Arbeidsinspectie (AI) heeft door middel van inspecties getoetst of de asbestsanering en overige werkzaamheden niet in strijd met de arboregelgeving zijn uitgevoerd.

De AI heeft vanaf het moment dat de ss Rotterdam in Rotterdam ligt, in 2008 en 2009 in totaal vier maal een inspectie uitgevoerd. Daarbij heeft zij een positieve indruk gekregen van de wijze waarop de werkzaamheden zijn uitgevoerd en de manier waarop in het opgestelde beheersplan voor het toekomstige gebruik en eventuele (onderhouds)werkzaamheden de asbestrisico's zijn afgedekt.

De VROM-Inspectie constateert bij controle op 26 januari jl. dat bezoekers de ss Rotterdam zonder risico kunnen betreden. Ruimten waar nog asbesthoudend materiaal aanwezig is zijn niet toegankelijk voor het publiek of het asbest is duurzaam afgeschermd.

Vraag 5

Zijn er nog claims van werknemers, stagiaires etc. met betrekking tot asbest te verwachten in de tijd dat woningcorporatie Woonbron (mede)eigenaar was? Zo ja, heeft woningcorporatie Woonbron in het nu bekende bedrag van 240 miljoen euro aan kosten daar al een afdoende voorziening voor opgenomen?

Antwoord

Uit het antwoord op vraag 4, waaruit blijkt dat de in opdracht van Woonbron verrichte sanering overeenkomstig de wettelijke voorschriften is uitgevoerd, volgt dat geen claims zijn te verwachten. Er is daarom geen voorziening opgenomen.

Vraag 6

Gaat de ss Rotterdam nu daadwerkelijk open op 15 februari 2010? Zo ja, gaat het hele schip met alle voorgenomen functionaliteiten open of gaat het alleen om delen ervan? Kan de minister voor Wonen, Wijken en Integratie uiteenzetten welke extra kosten met deze wederom verlate openstelling en met de eventuele gedeeltelijke openstelling zijn gemoeid?

Antwoord

Het is de bedoeling dat het schip in zijn geheel opengaat per 15 februari.

Het is moeilijk aan te geven wat de extra kosten zijn door sec de uitloop. Bedoelde extra kosten betreffen in beginsel hoofdzakelijk de component rente tijdens de bouwperiode.

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Aandachtsgroepen,
Betaalbaarheid en
Corporaties

Vraag 7

Hoe verhoudt de beantwoording op eerdere schriftelijke vragen van het lid Van der Burg (VVD) ², waarin is aangegeven dat de SS Rotterdam niet asbest vrij is, maar wel asbest veilig, zich tot de oordelen van twee van de drie deskundigen in de RTV-rapportages, waarvan één betrokken is bij het uitbrengen van een advies aan het kabinet over herziening van de asbestwet- en regelgeving, die aangeven dat ruimtes waar nog asbest zit niet betreden mogen worden door werknemers en bezoekers in verband met risico's voor de gezondheid? Bent u bereid de diverse adviezen naast elkaar te leggen en alvorens het schip opengaat op 15 februari 2010 de Kamer te informeren of het schip asbest veilig is voor werknemers en bezoekers?

Datum
8 februari 2010

Kenmerk
WWI/ABC2010000654

Antwoord

De geïnterviewde deskundigen zijn niet allen op de hoogte van de actuele situatie op de ss Rotterdam.

Het schip is zondermeer veilig te betreden. Dat is enerzijds het gevolg van zeer grootschalige en secuur uitgevoerde saneringen en anderzijds het gevolg van het aanbrengen van duurzame afschermingen rondom asbesthoudende materialen indien sanering niet mogelijk was zonder verlies van monumentale waarden.

Voorafgaand aan de openstelling is op 26 januari j.l. een finale risicobeoordeling uitgevoerd conform de daarvoor geldende normeringen. Niet alleen alle deelsaneringen en deelopleveringen zijn derhalve beoordeeld, ook het schip als geheel is voorafgaand aan de openstelling volledig beoordeeld. Deze laatste beoordeling omvat alle ruimten die zullen worden gebruikt (ook ruimten waarin in zijn geheel geen asbest aanwezig is geweest in het verleden).

Voor de realisatiefase zijn gebruikersprotocollen opgesteld. Hierin staat opgenomen waar zich asbest bevindt en hoe hier mee moet worden omgegaan. Deze gebruikersprotocollen zijn doorlopend geactualiseerd naar aanleiding van uitgevoerde werkzaamheden.

Voor de exploitatiefase van het schip zijn deze gebruikersprotocollen omgezet naar beheersplannen die (toekomstige) risico's van asbestblootstelling bij gebruik of (onderhouds)werkzaamheden moeten voorkomen

Op een mogelijke herziening van de asbestwetgeving ga ik in bij vraag 8.

Vraag 8

Kan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport uiteenzetten hoe waarschijnlijk het is dat de asbestwet- en regelgeving wordt aangescherpt? Heeft dit consequenties voor het in gebruik nemen en houden van de ss Rotterdam? Zo ja, welke? Heeft dit consequenties voor de verkoopbaarheid van de ss Rotterdam? Zo ja, welke?

Antwoord

² Aangangsel Handelingen, vergaderjaar 2009-2010, nr. 339

Gezondheidsrisico's via het milieu zijn een beleidsverantwoordelijkheid van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. De regels voor zorgvuldige asbestverwijdering in het Asbestverwijderingsbesluit 2005 zijn streng en er is op dit moment geen reden om die regels aan te scherpen. De sanering van de ss Rotterdam voldoet aan die regels.

**Portefeuille Wonen,
Wijken en Integratie**
Directie Aandachtsgroepen,
Betaalbaarheid en
Corporaties

Datum
8 februari 2010

Kenmerk
WWI/ABC2010000654

Vraag 9

Kan de minister voor Wonen, Wijken en Integratie uiteenzetten of het antwoord op vraag 8, consequenties heeft voor respectievelijk de kosten van de SS Rotterdam en/of de opbrengsten en voor de haalbaarheid van de verkoop als uit te voeren optie?

Antwoord

Zie het antwoord bij vraag 8.

Vraag 10

Wat betekenen de antwoorden bij de vragen 4 en 5 voor de toekomst van Woonbron?

Antwoord

Er worden geen consequenties verwacht.

Hoogachtend,
de minister voor Wonen, Wijken en Integratie,

E.E. van der Laan